ANTONII DE HAEN

S. C. R. A. MAJESTATIS CONSILIARII
ET ARCHIATRI,

EPISTOLA

DE CICVTA

J. C. Burnett

M. DCC. LXV.

Viro praenobili ac celeberrimo
BALTHASARO LVDOVICO TRALLES
MEDICO VRATISLAVIENSI
academiarum Caeſar. N. C. adjuncto
& Elect. Boicae Scientiarum Socio, &c.

Memineris, Vir Celeberrime, quum in vltimo Tuo de inoculatione opere ſcripſiſſes, obſeruationes Viennenſes de cicutae praeſtantia etiam Vratislauiae comprobatas eſſe, quod, datis mox ad Te litteris, humaniſſime petiuerim, vt curatorum illorum hiſtoriam, quos cognouiſſes aegros ante datam cicutam, quibus praeter cicutam da-

tum nihil admotumque fuiſſe noſſes, quosque poſtea aut egregie emendatos, aut perfecte curatos, laetus ſalutaſſes, mecum communicare dignarere: me quippe tum fore, qui eandem publica luce donaturus, cicutaeque futurus encomiaſtes eſſem. Aeternum enim numen veneror, quod eam mihi mentem benignus inſeuerit, ut ſalute humana nihil acceptius, nihil vmquam haberem antiquius; ad quam profecto de qua lis eſt planta, plurimum conferret, ſi, quas illi vires ineſſe perhibent, reuera poſſideret.

Eandem poſſidere illas, nullus principio dubitabam. Pilulas inde paratas, vltra ſexennium eſt, dederat mihi illuſtriſſimus noſter praeſes *L. B. van Switen*, vt in ſcirrho & cancro earumdem vires explorarem, ſuppreſſo quamuis plantae nomine, quod publi-

publicare necdum ſibi licere aiebat: quo autem audax in experiundo eſſem ſuam ille fidem, ſuam interpoſuit experientiam. Neque profecto vel hilum haeſitaui, fide munitus tanta atque auctoritate. Imo gratias diuinae prouidentiae venerabundus egi, quod denique ſummarum maximeque formidandarum generis humani, in eoque amabilis praecipue ſexus, calamitatum medelam propitius reuelaſſet.

Experimenta igitur actuum inſtitui, eaque bene multa, antequam qua vterer cicutam eſſe noſcerem. Quod autem experimenta illa minus fauebant, ego inſtituebam eadem auctiora, ratus, ne ab optimo quidem medicamento expectari poſſe, vt omnes ex aequo ſanaret: & forſitan eos, qui penitus incurabiles, meas hucusque in manus incidiſſe, in caſuros tan-

dem, qui ſaneſcerent, qui comprobarent medicamenti virtutes, qui eadem me, qua ceteros, laetitia perfunderent.

Interea aliorum recenter euulgatis experimentis tamquam propriis meis gaudebam, & vbique laudabam cognitae tunc mihi cicutae vires. Eramque eius in Italia praeco. Et, ſi quem cupido tenet noſcendi, cur nobiliſſ. comes *Roncalli Parolino* in epiſtola ad *Cl. Bianchi* conqueratur: *che io non foſſe troppo corteſe;* cauſſa eſt, quod cum Mantuae 1760, menſe Septembri, ille me officioſa ſalutatione honoraret, & in cicutam acriter inueheretur, ego forſan paulo acrius eiusdem efficaciam propugnarem.

Atque ita fere biennio egi. Tandem quum ea experimentorum meorum infelicitas eſſet, vt quibus cicu-

tam

tam, ſpatio anni dimidii, anni integri & ſesquialterius, dederam, eorumdem nulli ſaneſcerent, plures in deteriora laberentur, vnus periret alterque; quum praeterea ſimiles querelae aliorum aures circumſonarent, penitus, fateor, animus vacillauit.

Interea obſtupeſcens inaudio *libellum* de cicuta alterum prelo mandari. Itaque *Ill. præſidem* adire ego, ipſi infortunia mea exponere, diaria 23. aegrorum, quos ab initio in curam ſuſceperam, monſtrare, obteſtari per omnia ſacra, nihil vltra publici iuris fieri permitteret, donec quae a pluribus caperentur experimenta numeroſiora omnem amouiſſent haeſitationem. Quippe ſi, quae ego infortunia moerebam, eadem & aliis contingerent, eosdem his praepoſteris laudibus indignaturos, noſtramque facultatem

de fama, quam celebrem, quam venerandam, apud exteros conquirere coeperat, periclitaturam. Interea me non quidem vltra in Nofocomio, in quo prae locorum anguftia foetor cicutae, ceteris, eadem non vtentibus, permoleftus effet, fed foras, eadem, qua antea fedulitate experimenta profequuturum.

Non expedit, enarrare, quis fuerit hujus colloquii finis. Noffe fufficiat indictum mihi bellum ab eo die fuiffe, idemque hucusque non continuare duntaxat, fed ingeminare.

Quum interim, quo in experiundo frequentior, eo effem in curando infortunatior, experimentis meis vel ideo fidem effe denegandam contenderunt, quod non vltra in Nofcomio eadem fub oculis meis inftituerem.

Ho-

Homines, ac præſertim quidem pauperculos, a medico medicamenta accipere, ſæpe eadem aut negligenter, aut nihil omnino aſſumere, vendere aliis, & ſic porro.

Quamuis experimentis in Noſocomio captis æque fuiſſem quam extra illud infelix; quamuis etiam in libellis de cicuta plura experimenta extra quam intra Noſocomium capta legantur, tamen inani hoc prætextui adhuc ſemel obuiam ire volui. Septemdecim ægros, quos ſimiles varii morbi affligerent, quique in *libello primo de cicuta recenſentur*, in noſocomium meum induxi, cicutam iisdem omnimodo applicui, & bis in ſeptimana cunctis Medicinæ ſtudioſis, proficerent, nec ne, examinandos produxi.

Emanante in vrbem cicutæ apud

hos omnes inertia, accuſarunt me, quo fundamento neſcio, ignorantias methodi verae cicutam exhibendi. Qua de cauſa humaniſſimis litteris *Illm. Praeſidem* hortabar, vt hora ſibi commoda vellet examinare aegrotos meos, tum qui in Noſcomio degebant, tum etiam qui extra illud cicuta vtebantur, ad datam quippe horam omnes illi ſiſtendos: nihil mihi gratius fore, quam ex ipſo diſcere, non vitio cicutæ, ſed meo, qualiacunque infortunia conquererer, contingere. Sed neminem vidi, & ne reſponſum quidem. Experimenta nihilominus auxi ad numerum CXX.

Quum tandem cancroſarum fæminarum octo mihi periiſſent, ceterorumque & nemo curaretur, & multi peiorarentur; quumque ex *Bohemia*, ex *Imperio*, ex *Gallia*, *Anglia*, *Belgio*,

Italia,

Italia, ſimilia infortunia aut litteris perciperem, aut diſſertationibus intelligerem impreſſis, ab experimentis nouis deſiſtendum eſſe arbitratus ſum; cicutam & inertem eſſe & noxiam a praegreſſis conuictus.

Interim videas, quanti faciam Tuam, optime Tralles, auctoritatem, dum vix lectis in vltimo Tuo opere *Breslauienſium* experimentorum encomiis protinus & eorundem hiſtoriam abs Te peterem, &, ſub narratis ſupra conditionibus, me euulgaturum illam, tum laudaturum cicutam eſſe ſponderem. Qui hisce meis adeo aequis atque ſinceris votis ſatisfaceret, Tu, amice candidiſſime, vnus eſſe debuiſti, vnus eſſe potuiſti, qui, veri amore raptus, & Tua propria, obſeruata ex Diariis depromere, & cunctorum Breslauienſium Medicorum, Chirur-

rurgorumque, qui cicuta vſi erant, teſtimonia, proprio ipſorum nomine conſignata, colligere, & ad me tanta cum diligentia & attentione transmittere dignabare.

Vix accepta, legi eo, ſancte teſtor, quo promiſeram animo. Reperi catalogum vndeſeptuaginta aegrorum. Vidi clarorum virorum, qui cicutam ipſis dederant, alios aliis eſſe huic plantae fauorabiliores; Teque, Vir egregie, minus quam expectaram: vis probe a me notari, non ſcripſiſſe Te, pag. 234. vexatiſſimi argumenti; Vires eiusmodi cicutæ abs Te viſas, & comprobatas eſſe, verum eiusmodi de illa laudes percepiſſe, quæ illis, quas Tu nouo huic inuento decernere poſſes, maiores eſſent.

Horum vndeſeptuaginta ſcirrho

vel

vel cancro ſiue occulto ſiue aperto 36 laborarunt, omnium ergo media parte plures. Laborarunt 6 colli tumoribus, Vomica 1, Fluore albo 3, Aſthmate 1, ventris duritie ac tumore 3, teſte indurato 4, venereis denique malignisque vlceribus 15.

Ex illis, qui ſcirrho aut cancro laborarunt, periere 30 miſerrime, & incurabiles 6 manſerunt, colli tumoribus laborantium 2 curati, 4 minime, Vomica curata, Aſthma leuius inde creditur, 3 leguntur ventris duritie ac tumore curati, 3 curati a duro teſticulo, 1 non. Tandem a malignis vlceribus ac fiſtulis 11 curati, 4 non curati.

Liceat, Vir eruditiſſime, hæc ſingulatim examinare. Deprehendimus primo ex eis, qui vero ſcirrho aut cancro laborarunt, nullum ſeu nullam (pleræque enim fœminæ ſunt) curatum eſſe, earumdemque $\frac{5}{6}$ miſere periiſ-

riiſſe. Aduertimus quoque hoc peculiariter a practicis *Breslauienſibus* eſſe notatum. Scilicet egregium Chirurgum *Hauptmann* aperte fatentem legimus, *apertum cancrum numquam ſe cicuta curaſſe, nec curatum a quopiam noſſe.* Dexterrimum Chirurgum *Beer*, ob a nemine curatum ſe vidiſſe, nec ſe vmquam illum curaſſe. Exper. Medicum *Wicke*, cancro nunquam profuiſſe cicutam. Experti itaque idem ſunt *Breslauienſes* quod ego, quod Viennæ multi mecum, quod centeni medici *Galli*, *Itali*, *Germani*, *Angli*, *Belgae toties* experti ſunt.

Si cum hisce adeo vniuerſalibus obſervatis, omnem omnino excludentibus exceptionem, conferamus libellos de cicuta, *primum*, *alterum*, & *ſupplementum neceſſarium*, deprehendimus nihil frequentius a cicuta, quam cancros & ſcirrhos aut curari, aut emen-

mendari insigniter. Libell. I. pag. 6. „In strumis scirrhosis, in indurationi„bus glandularum, mammarum, & „pessimis cancris non exiguos effectus „vidi,& expertus sum.„— Pag. 103" „Indurata & scirrhosa in iisdem etiam „casibus resoluit, vbi alia medicamen„ta maxime penetrantia nihil effici„unt" Pag. 104. „ *Cancro ponit limi„tes &c.* Acre cancrosum emendat, „foetorem dispellit. Ichorem cancro„sum in bonum Pus conuertit. Pag. 100. „Dexter F. *Leber* pertinacissimos scir„rhos in diuersis corporis partibus re„soluit. Cancros plurimos non mo„do in mammis, sed & in facie, ad o„culos, nasum &c. emendauit, & „quosdam integre curauit". Sunt tot fere scirrhorum aut cancrorum curationes, quot capita libellus habet.

Libellus alter sic infit: "Quo sae-

„pius

„pius cicutam aegris exhibeo, eo ma-
„iorem ſemper in hac planta virtutem
„& efficaciam admiror. — Pauloque
„poſt, opus non eſſe ſcribit eam or-
„nare encomiis, quum eadem accura-
„tiſſime capta experimenta eloquan-
„tur". Nec mirum, quum libellus
„integer, innumeros pene referat a
„cancro aut ſcirrho cicutae perſana-
„tos efficacia. Quare & pag. 287. le-
„gitur: " *Cicuta cancrum curat. Id,*
„*multiplici experientia conuictus, vi-*
„*di.* — Et Pag. 291. *ſi faeminae ſtatim*
„*in principio mala ſua detegant, & ſi*
„*Medicus debito tempore cicutam ad-*
„*plicet, certus ſum, nos intra aliquot*
„*annos raro viſuros mammarum can-*
„*crum. Et ſupplementi neceſſarii.* Pag.
„37. " *Cicuta fundit ſcirrhos etiam an-*
„*tiquos.* P. 40. *Cancrum curat aut e-*
„*mendat eius acrimoniam, Pusque bo-*
„*num inducit, ſopit dolores.* "

Li-

Libello de *ſtramonio* &c. p. 111. & 112. "*Cicuta diſſipari, ait, veros in-*
„*ueteratosque ſcirrhos, & cancros ex-*
„*ulceratos.*"

Libello *de Colchico autumnali* p. 77.
„easdem canit de cicuta laudes, ad-
„ditque: *Balneum ex cicuta infuſa*
„*paratum, cui totum aegrotantis cor-*
„*pus immergitur, multum ſubinde iu-*
„*uat, efficitque vt extractum interne*
„*datum longe citius ſcirrhos & tumo-*
„*res ſoluat, ſanetque vlcera cancroſa*
„*ſanioſa.* P. 92." *Medicus - - - pro-*
„*priam vxorem cum omnium ſtupore ab*
„*ingenti mammae cancro liberauit.*"

Quid ad haec omnia, Vir cariſſime? Viennae, eiusque ſingulari in vico, cicuta multiplici experientia *ſcirrhos veros, antiquos, inueteratos, pertinaciſſimos reſoluit, curat, cancros*

ingentes, exulceratos ſanat. — Dum interim Breslauiae, Pragae, Mediolani, Pariſiis, Londini, Amſtelodami, tam ii, qui ceterum laudant cicutam, quam qui eandem vituperant, illam in cancris vnanimi voce inanem clamitent, in ſcirrhis vanam reperiant. Quid, inquam, ad hoc? Cicutam Viennenſem, ais, palamque aiunt tecum omnes *Breslauienſes*, Tui collegae, miranda haec ſolam patrare, indigena aliarum regionum curari nullos.

Sed *Viennenſis* cicutae libras, vltra 500, *Viennae* emptas, ceterae regiones deuorarunt, nec vmquam ſcirrhos cancroſue veros ſe inde curaſſe, vel ipſi fatentur ſponte, vel veritate conuincuntur. Nonne veſtri id vnanimi voce clamant? nonne idem plures nationes?

Ve-

Verum vrgebis *ex Libello 2 de Cic. p.* 3. amaras querelas, in haec verba erumpentis ſcriptoris. "Doleo ſummo-„pere, centenas aliquot libras extracti „cicutae, ex herba ſicca parati, me in-„ſcio, *Vienna* in alias regiones eſſe „transmiſſas." Quod nonnulli id ſemel ex recentis penuria fecerunt, dum ad externas regiones plus mittendum eſſet, quam de extracto ex recenti herba parato mitti poſſet, inficias non iuero; aſt vero Pharmacopoeos ſequentibus poſtmodum annis ex recenti planta extractum paraſſe, cum certiſſimum eſt, tum ex eo patet, quod eiusmodi nihil vmquam poſtea ab auctore expoſtulatum ſit.

Si ergo vnico anno id contigit, id annis poſterioribus viribus non potuit derogare cicutae: quin etiam quo anno id contigit, ſi minores, magnas

tamen, vires eiusmodi extractum possidens effectu bono apud extraneos laudatum fuisset.

Obiicies mihi secundo auctoris querelas in *supplemento necessario* p. 8. & 9. " Extractum vero non vbique ad „meam mentem paratur. Sumunt „enim succi expressi ingentem copi„am, eam in vase cupreo igne satis „forti coquunt, foetor inde ingens „longe lateque spargitur, auolat, „quod est optimum; praeterea nimi„um sollicite succum & extractum pu„rificant. " Subterfugium hoc aeque aegre quam ego, Praestantissime Tralles, admittes, si mecum cogites, herbae foetorem, qui nunc optimus a conquerente auctore vocatur, maxime auolare, dum ad fomenta & iniectiones aqua coquatur; & tamen huius decocti egregias celebrari, in

eius

eius operibus, vires: deinde nec foetorem in extracto parando auolare, cum mures perpetuo redoleat. Et si a vase cupreo nocumentum pateretur, id profecto symptomata a cupro genita demonstrarent.

Sed quid immoremur eiusmodi excogitatis subterfugiis refutandis, dum auctori vrbique vniuersae notissimum sit, extractum cicutae, quo ego mea infelicia experimenta ceperim, quod ille, egoque ad exteras regiones, vbi nil effecerit, miserimus, esse plane idem, esse de eadem massa, ex eademque area petitum, ex qua petitum sit illud, quo ipse in Nosocomio suo, quo alibi, admiranda illa perficere se dicat, quibus cuncti eiusdem scatent libelli.— Cessent itaque aliarum nationum medici experimenti defectum in cicutam suam patriam refundere: cesset

ſet ipſe auctor, de cicutae praeparatione conqueri, dum conſtet, eodem cicutae extracto, & me & multos exteros, quo ille vſus fuerit, vſos eſſe.

Sed hoc pacto conquereris, Vir expertiſſime, non ſolui ſed amplificari magis, quod explicandum mihi aenigma propoſueras, cur ſcilicet tot *Viennenſium* ſcirrhi, cancrique curae laudentur, interea dum *Viennenſium* medicorum plurimi, dum reliqui per vniuerſam Europam Medici atque Chirurgi, cicutam deprehendant eſſe ad hosce morbos curandos ineptam?

In rem ingratam atque odioſam me inducis, Optime Tralles: quum vrgeas tamen expedire eam conabor. Ac primo quidem, ſi repetas mecum, cancri, ſcirrhi, ſcrophulae &c. definitionem, & quanam in re horum tumorum

rum ſinguli a ſingulis diſcrepent, mox defectum inſignem reperies *in cicutae libellis*, qui haec nomina ſic commiſcent confunduntque, vt ad ſingulam fere hiſtoriam indigeant correctione. Hoc ſemel admiſſo, aenigmatis Tui ſolutionem pro parte habes.

Miſſa ad me fuit, ad conuincendum me, die 3. Jan. 1760. Faemina, quae cicutae vſu a peſſumo exulcerato cancro liberata dicebatur. Faeminam videram antea nunquam, ideoque num vero cancro laboraſſet ab eoque biennali cicutae vſu curata eſſet, aliorum fide & teſtimonio credere poteram; ex enarratione autem mulieris haud ita fuiſſe ſuſpicabar.

Biennio poſt vrgebantur cicutae patroni, vt curatis per cicutam ſuis me peruicacem & obſtinatum hominem,

erroris conuincerent tandem. Porro hi, qui integro quadriennio cicuta vſi, iam numeroſum iactabant curatorum catalogum, aptum hominem, quem ad me mitterent, non habuere, niſi eandem hanc faeminam. Et quod abs Te, Vir Clariſſime, notatum velim, ipſa haec faemina, quae biennio elapſo in laudem cicutae ad me miſſa fuerat, quae poſt illud biennium adhuc vnica erat, quam ad conuincendum me, mandato coacti, aptam credebant, haec, inquam, ipſa toto hoc vltimo biennio ob novam mammae duritiem cicutam ſumſerat. Pulchrum profecto ad conuincendum exemplum! Quo autem hanc ignominiam a cicuta amouerent, & in me (quis crederet?) conuerterent, ſchedulam dederant mulieri, in qua monebar, mammam manſuetius examinare; quandoquidem eadem, ante duos annos rudius a me

con-

contrectata, induruiſſet ſic, vt toto hoc tempore cicuta de integro indiguiſſet. Capis facile inane commentum. Itaque examinaui denuo, ſed manſuete, faeminam, &, accuratius repetita cum illa morbi hiſtoria, conuincebar, eandem nec cancro vmquam laboraſſe, nec quo morbo laboraſſet curatam eſſe. Eſt faemina caſus ſecundi *Libelli primi de cicuta.* Tumores ambulantes, ſcrophuloſos, illa geſſerat per annos, varias corporis glandulas, alias poſt alias, afficientes; loco ſaepe motos emplaſtris, ſponteue; renatos ac mole aliquando duriores cutimque nonnunquam inflammantes. Horum adhuc unum notabilem ſub axilla gerebat. Repeto itaque, ſi conſideres, illos, poſt millena experimenta, nullum mihi exhibere, praeter hanc mulierem, potuiſſe; ſi attendas eandem ſcirrhoſam cancroſamque fu-

iſſe numquam, aenigmatis Tui tenes ſolutionem.

Secundo, praecox gaudium de aliqua ſub cicutae vſu mutatione, quam etiam a natura factam cernimus, in cauſa fuit, vt curari iam, imo vt curatum clamitarent, quod tale minime erat. — Sic nuperrime iterum contigit, vt faeminae Comœdæ, a cancro per cicutam curatæ, fama aulam expleret vrbemque, eaque tamen ipſa, elapſis abinde 14 diebus, cancro mortua ſepeliretur. — In *libello ſecundo* integra cancri cura totis tribus paginis deſcripta habetur mulieris, cuius maritus lignum iam aptauerat, vnde ſtatuam Aeſculapio ſuo conditurus eſſet, quam condituram mors breui, vt priuatis litteris noui, inſequuta prohibuit.

Et, ſi legas in eodem *libello ſecundo*

a Pag.

a Pag. 262. ad 277. ouantem de curato pene cancro hiſtoriam, an crederes, Vir doctiſſime, cancrum paulo poſt adeo malignum fuiſſe, vt fuerit ferro amputandus? Nec dubites: in trophaeum cicutae excellentiſſimus comes maritus, nunc princeps a rege fratre creatus exciſam mammae portionem *Praga Viennam* miſit. Vidi, contrectaui, menſuraui illam. Tres pollices Viennenſes tumor, iam ſpiritu, quo ferebatur, contractior, quacunque menſuraretur in parte, in diametro latitudinis habebat; in ea altitudinis duos. Prudens Chirurgus vna abſtulerat papillam, & pollicem latum ſubſtantiae mammae ab altero papillae latere, vtpote ſcirrhis minoribus refertam.

Tertio, defectus memoriae (cur enim odioſiore verbo vtar) in cauſa fuit, vt, in aegrorum tradenda hiſto-

ria,

ria, cancrum exulceratum vocarent, vbi v. g. mammae inflammatio in ſuppurationem octidui ſpatio abiuerat; & vt ambos pedes foediſſimis vlceribus exeſos ſcriberet, vbi non niſi paruae puſtulae duae vni pedi aderant, quas prurientes puella ſcalpſerat, & vbi tertia demum naſcebatur a candelae ſcintilla, quae in idem crus, Chirurgo id examinante, infortunate exciderat. Conuictus hac de re fui, quando anno forte ſesqui altero, ab illa ita dicta curatione, elapſo, eadem puella me conueniens, eiusdemque mammae nouam inflammationem exhibens, praeteritam dabat hiſtoriam ſuam. Curante me illico Chirurgum vocari, qui in *libello ſecundo* de cicuta hanc vt exulcerato cancro & cruribus exeſis laborantem deſcribi curauerat, iuuencula eum de memoriae lapſu conuicit ſic, vt defendere vltra ſe non poſſet.

Id generis hiſtoriae plures exſtant. Lapſus memoriae fuit, quando curatas a cicuta ſcripſerunt duras viſcerum obſtructiones; interea dum ex formula, quam mihi tradi curaueram, paullum extracti cicutae, cum copioſo ſapone Veneto, & gummi amm. miſtum, datum fuiſſe intelligerem.

Lapſus memoriae fuit, quando, cicuta in vlcere gangraenoſo nihil proficiente, cortex Peruuianus miranda praeſtitit, & nihilominus non huic, ſed illi, egregiae emendationis laus adſcripta fuit.

Lapſus memoriae erat, inter integre a cancro curatos recenſere, eorumque curationis famam vndique ſpargere, quos, diro cancro enectos, dudum recondiderat tumulus. Fquidem teſtimonia complura poſſideo.

Sic

Sic omnibus ad aenigma respondisse videbor; Tibi autem, Vir celeberrime, vt sentio, necdum. Difficillimus enim in credendo vrges me, vt respondeam ad innumera testimonia cancrosi, v. g. ichoris in pus album bonum mutati, decrescentis mox doloris, sedati cuiusuis symptomatis, reditus cum somni deperditi, tum appetitus prostrati, vniuersique corporis torositatis; quae sub vsu cicutae animaduersa, omnia reditum sanitatis manifeste demonstrant.

Magna profecto narras, Optime *Tralles*, sed audi & alteram partem. Primo hanc ichoris in pus conuersionem id per se non demonstrare probabo; deinde docebo, non omnium obseruatis bona haec signa cicutae concomitari vsum.

Primo

Primo, bella donna Tournefortii, atropa Linnaei, ſolanum furioſum, ſolanum maniacum, ϛρύχνον μελανοκέρασον, ex clarorum virorum conſilio & praeſcripto, a me data cancroſis, eumdem effectum edidit, faeminarum cum interitu. Vide experimenta mea hac planta facta, Rat. med. Tom. 2. p. 45 & 46.

Secundo. Neque ego ichoris in pus conuerſionem obſeruaui tam frequentem in his, quibus cicutam dedi ego, nec in illis, quibus per alios eadem data adfui, vlceraque inſpexi; neque idem alii ita obſeruarunt. Nonne & id mecum veſtri *Breslauienſes* agnoſcunt? In eorum teſtimoniis plures aegri recenſentur, quibus omnia in ambitu exſudans ichor eroderet; alii, quibus a cicuta ichor niger; alii iterum vlcus multo ſordidius, latius-

que

que ſerpens. Appetitus autem proſtrationem in omnibus ſuis acerbe conqueſtus eſt Clar. Chirurgiae profeſſor Neubaur. Textorique ipſi Tuo, annon cum tumor maior, tum ſordidius vlcus, tum nouus ſana in mamma tumor, & in plerisque glandulis, obſeruabantur, interea dum cicutae aſſiduum faceres copioſumque vſum? Et annon matronae Tuae ſcirrhus a Vienneſi cicuta in peſſimum ſe conuertit carcinoma, &, vt vltimis litteris notas, iam occidit? Et in alio numquid non pro pure ſanguinolentus a cicuta ichor? Omnes tandem veſtri nec bonum corporis habitum reſtitutum cancroſis; nec ſaepe etiam vim dolores ſopientem, ſomnumque conciliantem ſe expertos teſtantur. Videas ergo quam parum haec omnia cum libellis de cicuta conueniant.

Et vt pauxillum adhuc in hoc argumento immoremur, quando auctor sic vim sopientem dolores, ac somnum conciliantem, cicutae extollit, quando in *supplem. necessario* p. 40. ait, *sopit dolores*, quando ibidem P. 66. scribit, *saepe mingendi dolores opio citius sistit*; cernimus tamen illum opio frequenter indiguisse. Lib. l. p. 33. 51. 56. 57. 75. *Libello 2do* Pag. 12. 14. 48. 49. 103.

Quin & incomprehensibile, ac plane paradoxon videtur, id statuisse. Praeterquam enim quod nec in meis, nec in *Breslauiensium* pluribus, ea vis cicutae confirmata fuerit, si consulam auctorem, qua namque dosi, a cicutae extracto, hanc vim edi putet, video a granis 2 de die obseruasse eandem, & sic porro a granis 4, ab 8, a 12, a 20, 30, 60, 120, 180, 240, idque haud

rariore admodum casu, sed frequenti. Si granum opii consueuit homini blandum conciliare somnum, erunt alii, qui indigeant dupla dosi, rariores qui triplo, quadruploque, rarissimi qui quintuplo, qui sextuplo vno die indigeant. Cicutae autem dosis cur adeo immense augenda sit, ex comparatione cum ceteris paregoricis haud facile capitur.

Et in aegris, qui carentes dolore, somnoque gaudentes, cicuta propter exulcerationes indolentes vtantur, quo manet vis sopiens? Numquid quis inculpate sumet opii dosin consueta quinquaginta duplo maiorem? Vtique vir mihi notus, qui antiqua atque pertinaci exulceratione versus tempus dextrum minime dolente laborans, suasque tres extracti cicutae dragmas trimestri spatio quotidie abliguriens,

vt

vt citra vllam emendationem, ita quoque citra vllum auctum somnum, eam copiam assumsit.

Itaque si primo tempore cicutae granis 4. 8. 10 bonus somnus adeo frequens erat, cur in libellis posterioribus praesentatur eiusdem semiuncia, quae ex prioris libelli calculo grana opii 24 imo 30 continere debet, cur, inquam, soporiferi remedii tam enormis in die vna praescribitur dosis, citra vel minimam indicatam cautelam; vt ratione paregorici fieri oportebat?

Auget paradoxi mirablitatem hocce obseruationum par. *Lib. de cicuta* 2 Pag. 234. Miles, multa a cicuta sperans, unciam extracti mediam, quae pauxillatim adsumenda fuisset, die vnico abligurit. Nullus inde somnus, sed aluus per triduum quinquagesies.

Secundo, formula cuiusdam Nosocomii & publica testimonia certiores nos reddunt de cuiusdam medici audacia, qui, a consueta cicutae extracti dosi nihil lucratus, integram eiusdem quotidie libram, longo tempore, forma pilularum, vel in mixturis, decoctisue solutam, singulis aegris propinauit, absque tamen vel minima mutatione in somno vel in excretionibus. Vbinam haec virtus soporifera? Aeternus debuisset obrepere somnus.

Sed hac occasione pro aenigmate aenigma Tibi liceat, Vir clarissime, proponere. Explices mihi, qui demum intelligam sequentia. Lib. I. p. 103. Hoc remedium nullam corporis actionem, secretionem, aut excretionem turbat, agit *modo insensibili*, nec aluum, nec vomitum, nec sudorem mouet. Haec scribebantur, dum triennii tem-

pore

pore innumera dederat experimenta cicuta, vt eius effectus iam certo certius constare deberent. — Videamus Supp. necess. P. 35. "Raro tamen
„ aluum mouet, & rarissime vomitum;
„ quandoque transspirationem auget,
„ saepe autem vrinam copiosam & glu-
„ tinosam prolicit. Etiam ipsi auctori,
„ Tomo 2. p. 284. vrina a cicuta
„ copiosior. Iterum supp. necess. p. 35.
„ In *plurimis* tamen aegris *nullam* ex-
„ cretionem sensibiliter auget"— Mox
„ vero P. seq. "Auget secretiones, vnde
„ saepe aures, nares, os faucesque sic-
„ cas, reddit humidas, transspirantes—
P. 38. Producit sputum, vt iam monuerat Lib. I. P. 107. "Cicuta non impedit sputa, sed ea potius mouet, Pergit Supplem. necess. Pag. 27."Pro-
„diit vrina copiosa cum multo glutine. P. 66. "A granis duobus quotidie
„ extracti sumtis vrina copiosissima,

„cum multo glutinoso ſedimine: dum „vero vno die a cicuta abſtinet, pau„ca eſt vrina, nec videtur ſedimen„tum." Si haec ita ſe haberent, cicuta profecto potentius diuretica famoſo oxymelle colchicato foret.

Dum hoc mihi, Vir clariſſime, explicabis, ſimul addas, obſecro, aliquam ſuper diaeta elucidationem. *Lib.* enim 2. P. 291. "Cicuta nunquam ſtrictum „exigit vitae regimen. Admittit ea o„mnia, quae aegri ventriculus facile di„gerit, & quae in bonum nutrimentum „tranſeunt. Neque interdicitur vinum, „neque vitantur acida, prudenti & mo„derata copia ſumta." Et *ſupp. neceſſarium* P. 64. Acida pro condimento conceduntur, praedominantia vero minus conducunt. Vinum bonum iis, qui aſſueuerunt, non nocet. Aſſueuerunt autem pene Auſtriaci omnes, ideoque

nul-

nullis eorum cancro laborantibus & cicuta vtentibus nocet. Attamen Lib. I. P. 105 cancrosis & scirrhosis mammis nocere acida vinosa &c. In tanta secum contradictione adhuc ignorat obseruationem plane memorabilem Clarissimi *Breslauiensis*, quem veneror, amici, quam legi attonitus, *certo scilicet se scire, in cicutae vsu nihil nocentius esse carne eiusque iure.* Profecto observationem eius falsam nostrorum medicorum nonnulli clamabunt, qui cancros pessimos persanare se gloriantur, iuribus carnium, quibus cicuta incoxerit. Quamuis multa Tibi, Vir Celeberrime, respondi, vt satisfecisse videri possim, tamen adhuc haesitantem Te percipio, & serio rogantem, cur, praeter libellorum auctorem, tot clari apud ipsum laudati viri, aliique venerandi Medici, cancros curatos se vidisse aperte testentur,

dum interea numerosi per Europam medici, Vestrique omnes Breslauienses, vt vt quidam cicutae dediti, id constanter negent.

Resp. 1*ma* Non omnibus medicis maximeque iunioribus licuit adeo felicibus esse, vt duros tumores rite internoscere nouerint. Itaque vt hunc errorem in nonnullorum libros irrepsisse supra demonstratum fuit, sic in eumdem incidisse, multorum data, typisque euulgata testimonia manifeste arguunt.

Resp. 2*da* Dum multi, auctoritate perculsi, nihil fidentius assumerent, quam vere curari scirrhos & cancros; dum fallentem passimque mendacem sub cicutae vsu emendationem suspicerent, mox illi se curare cancros, eosdemque prope curatos esse alta voce cla-

clamitarunt. Multorum tamen eorum in honorem asserere teneor, fuisse tanti candoris plures, vt, dum deceptos se viderent, praecox assertum reuocarent, quemadmodum voce nonnulli apud me, litteris alii, illud reuera reuocarunt. De animi aut leuioris aut peruersi hominibus, qui, quo aut placeant, aut altius promoueantur, casus subornent, hic sermonem facere non conuenit.

Sed tertio, historia medicinae nobis res eiusmodi suppeditat, vt statui oporteat, plures eximios viros citra vllum detrimentum honoris in hunc errorem labi potuisse.

Egregius *le Dran* refert nobis foeminae cancrum, qui, si fuisset amputatus, 7. vel. 8. libras pondere aequasset, in gangraenam abiisse, totaque sua

mole bidui ſpatio de corpore fuiſſe ſeparatum. Magna haemorrhagia praegreſſa, pus bonum apparuiſſe purumque vlcus: labia vlceris, elapſo 4. 5. ſeptimanarum ſpatio coire, bonamque renaſci carnem coeptam eſſe, formatamque cicatricem, qua vlcus, quod vix pollicem latum, integre tegi ſperaretur: corpus ceterum eſſe perfectae ſanitatis: vt natura id quod ars, ſi potis fuiſſet, facere debuiſſet, praeſtitiſſe per ſe ipſam videretur. Verum enim vero cuncta iterum immutata fuiſſe. Subnaſci quippe in medio relicti vlcusculi coeptum eſſe tuberculum, quod pedetentim cicatricis aequaret magnitudinem, & minore quam menſis ſpatio in priorem excreſceret magnitudinem.

Ponamus, cicutae ſub vſu, naturae opera tale quid fieri; an Tu, Vir

ami-

amicissime, an ego, an omnes nobiscum effectum adeo stupendum cicutae adscribere grauaremur? Erraremus tamen.

Cancro mammae domicella Vltraiecti affecta ex summis viris, celeberrimis Vltraiectinae Academiae professoribus, nihil sibi auxilii superesse, praeter amputationem, intelligit; ea tamen lege, vt propter alium sub axilla tumorem operationem non subeat, nisi consultis prius *Leydensis* Academiae oraculis, Albino, Gaubioque. Igitur Lugdunum Batauorum proficiscitur, hos consulendi causa. At operationem propter illum axillae tumorem dissuadet vterque. Pallians autem vnguentum magnus praescribit Albinus. Repetit illa domum vni Deo rem committens & nec unquam vsa vnguento.

Ela-

Elapſo aliquo temporis ſpatio, contigit, vt celeberrimus Gaubius ab aegro Vltraiectum inuitatus forte fortuna Chirurgum videat, qui ſecum Albinoque conſulentem virginem fuerat comitatus: a quo hic mox percunctari adhuc ne virgo viuat? Et viuentem exclamare ille & citra cuiusque ſanatam opem. Attonitus, vixque prae gaudio ſe poſſidens, amicus ille hominum Gaubius, eam inuiſere tendit, ab eademque vt monuerat Chirurgus percipit, nullo auxilio vnquam adhibito, nec Albiniano quidem vnguento, mammam, haud diu poſt iter Lugdunenſe, detumeſcere coeptam tandem vna cum axillae tumore paulatim ad perfectam rediiſſe ſanitatem.

Ex illa miranda hiſtoria ipſe clar. Gaubius, nosque cum eo omnes concludimus, in cicutae laudem nos eandem

dem enarraturos fuiſſe, ſi, quo tempore citra vllam medicinam iuuencula curaretur, hanc ipſi herbam dediſſemus.

Acad. Reg. Soc. Paris. anno 1703. conſulatur. Vir nobilis in foſſam cum equo praecipitatus, teſticulum laeſit. Labentibus quatuor exinde annis, teſtem ſenſim creſcere atque indureſcere, indolentem tamen, percipit. Anno quinto tumor cum ingens, tum durus, acute dolet. Scrotum empiricus aperuit, quosdam liquores iniecit; incaſſum autem his tentatis, oportuit, vt vulnus denuo conſolidaretur. Reſoluentia emplaſtra non profuerunt. In conſilium vocati Chirurgorum *Pariſinorum* celeberrimi, amputationem quidem propoſuere, ſed quibusdam de cauſis periculi vacuam haud eſſe addiderunt. Dubiae aleae committere

ſe

ſe ille nolens, *Lugdunum Gall.* petit; conuocatosque ibidem celebriores in arte magiſtros eiusdem reperit cum Pariſienſibus ſententiae eſſe. Ille vero nihil horum. Domum reuerſus exacta diaeta vſus eſt, & ſubinde rhei tantillo. Spatio anni necdum decurſo, moles, durities, dolor, teſtem relinquunt, ſic, vt illo equite nihil ſanius.

Similem morbum ſi, adeo inopinato, dum cicutam exhiberemus, conſaneſcere cerneremus, an dubitaremus cicutae curae adſcribere laudem? Annon probabile magnos in arte noſtra viros ſic fere ineuitabiliter poſſe errare.

Sed eſt & alia ratio noſtri hac in parte erroris. Tumor nec ſcirrhoſus, nec cancroſus, origine, incremento, duratione, magnitudine, duritie, a-

ſpe-

ſpera inaequalitate, dolore ac purpureo cutis colore, poteſt nobis cancroſus videri, vt cancroſus curari, qui neutiquam cancroſus ſit. *Tom. 7. Rat. Med. a P. 129. usque ad 137.* hiſtorias complures enarraui, quae cum mihi tum aliis ſcirrhi ac cancri larua impoſuerunt, quas ne longus ſim quaeras ibidem. Sed cogita mecum hydaticum tumorem, quem ibidem ſcirrhum, qui in cancrum vergeret, mentitum eſſe videas, a natura reſorberi cicuta interim exhibita; an facile nobis condonandum non foret, quod primo impetu cicutae laudem tribuerimus? Profecto nemo nobis vitio hoc vertere poſſet; modo quod honeſtos, quod candidos viros decet, ea eſſemus ingenuitate, vt, quando poſtea experimentum, in millenis aliis, qui ſcirrhos cancrosque referrent, tumoribus, falleret, quando etiam eiusmodi

tu-

tumoris amputatione de errore conuinceremur; quando denique ipſorum lympham poſſe reſorberi clare intelligeremus; vt inquam, tunc nos primo illo impetu praematurius exſultaſſe fateremur. Annon credis, Vir clariſſime, celeberrimi *Morgagni* vxoris, cuius ibidem memini, tumorem, ſtrumoſamque ibidem *Valisnerii* puellam, ad hoc tumorum genus referri merito poſſe? Vtique purgantia eaque repetita, imo ſpontaneae diarrhoeae, plus ſimplici vice eiusmodi tumores mihi videntur abſtuliſſe. Et miles, cuius p. 22. memini, qui ſiue a cicuta, ſiue errore diaetae, ſiue ſponte, aluum quinquageſies tridui ſpatio deponendo enormes ſuos omnium fere colli glandularum tumores amiſerat, annon quoque id genus tumorum habuiſſe videtur?

At-

Atque ita Tibi, Vir Honoratiſſime, ſufficienter reſpondiſſe videor ad ea, quae ad ſcirrhoſos & cancroſos tumores ſeu veros ſeu falſo ſic creditos, ſeu tandem eosdem mentitos, ſpectent. Iamque proprius animi candor viros in arte graues eo redegit, vt cicutae in his tumoribus curandis efficaciam ignavius tueantur, tuerique imo vix audeant vltra. Ne tamen haec planta eamdem, quam toties ſeculis ſuperioribus ſubierit, ſubeat denuo ſortem, laudant eandem in vlceribus fiſtulisque malignis, faucium, linguae, labiorum, genae, iuguli, colli, crurum, brachiorum, vniuerſarumque denique corporis partium. Video plures veſtrum velle hac ſaltem in parte patrocinari eidem.

Aequum eſt & cicutae vires in hiſce morbis examinare, vt demum Tibi

Vir exiſtumatiſſime, omni ex parte obediviſſe videar.

Plura tentaui hujus generis experimenta cum cicuta, quae mihi pro votis non ceſſerunt; tentauere veſtrum plures ſine ſucceſſu; *Viennenſium* ſimile tentamen ſaepe fruſtra fuit. Attamen & veſtri & noſtri felicem gauiſi ſunt tentaminis ſui effectum, haud omnino rarum, quem an cicuta, qua cicuta, ediderit, examinandum eſt.

Liceat examini huic praemittere, quae nuper *Tom. 9. Rat. Med. cap. 6. §. 2.* ſcripſi. In morbis cutaneis, antiquis, „vlceroſis, in vlceribus ſpinae vento„ſae foediſſimis, in tumoribus arthri„ticis, continuamus id, quod ſuperio„ribus annis innui, pulchras obſerua„re aut emendationes aut curationes „eorum, quos conſueta artis auxilia

haud

„haud leuauerant, ope ſollicitae con-
„tinuaeque applicationis aquae cali-
„dae ſiue purae, ſiue, ne forſan pau-
„ peres eam prae nimia ſimplicitate
„negligant, repudientue, medicatae
„redditae, a malua, parietaria, chae-
„rophyllo, althaea, ſem. lupini &c.
„vetuſtiores, viros in arte graues,
„hac in parte imitati, qui, dum con-
„ſuetis vnguentis, & emplaſtris eius-
„modi mala aut difficilius aut nullate-
„nus curari cernerent, fomenta aquo-
„ſa, reddita eiusmodi vegetabilibus me-
„dicamentoſa, vehementer laudarunt:
„Dioſcorides, inquam, Dodonaeos,
„Cluſios, Lobelios, Sanctorios, & no-
„uiſſimum auctorem praeclarum Mor-
„gagni, qui epiſt. 37. §. 3. calcaream
„podagricorum materiam ſola aqua
„calida fuiſſe reſolutam refert.„

Vt hoc probem, vnam adferam

alteramque hiſtoriam: Iuuencula annos nata 24 me cum ſua matre conuenit 17 Febr. 1759. genam ſuam ſiniſtram exhibens, ab anno aetatis octauo, ſcilicet a 16 annis, foede exulceratam, ſic quidem, vt iam inde oculo ſuo, quem vehemens inflammatio frequenter occupabat, valde metueret. Octennium erat, quod incaſſum ſibi eſſet ptyalismus per Mercurium tentatus. Paedore praeterea anxia & tuſſiens, menſes habens raros, aluumque ſegniſſimam, ope medica vndique egebat. Exploraui itaque, inde vſque ad anni 1760. 25 Martii diem, omnia artis interna externaque auxilia, quae nota mihi in arte erant, & quibus nonnunquam eiusmodi mala cedere videram. Saepe ſaepius ſpes curae affulſit, totiesque iterum euanuit. Omnium maximam ſpem faciebat dragma lapidis medicamentoſi Crol-

lii

lii cum Lib. II. aquae miſta, verum neque etiam hinc conſtantia curae. Itaque a 28 Martii die 1760 cicutae extractum dedi, augendo quotidie doſin, donec ad dragmas eiusdem duas peruenerim, eamque doſin diu continuarem. Faciem autem primo emplaſtro de cicuta texi, eoque incaſſo, decocto cicutae diu noctuque multo tempore foui. Bimeſtri elapſo, ob febrim quotidianam, prurientesque totius corporis puſtulas, aliquantiſper hanc methodum interrumpere debui: febre cum puſtulis deuicta, reſumſi. Cogit deinde vomitus ſanguinis, & oedema crurum, deſiſtere parumper. Sed his mutatis in melius ad eamdem methodum reditum eſt. Sub diu protracto cicutae uſu, & tumor ad axillam naſcebatur, & fluor vteri albus, quod vtrumque iterum ſub eiusdem continuato vſu cepit. Tandem quod

ſub prioribus medicandi modis dolueramus, idem & hic, vt nunc laeti exſultaremus, nunc iterum ſpem omnem curae abiiceremus. Cum nihilominus remedii fama me animaret, tertiam hanc eius reſumtionem a 18. Febr. 1761. ad 7. Aug. protraxi. Tunc vero cachexia vniuerſa, & non minus dolentia, quam irregularia catamenia, a cicuta abſtinere, vrgentibus maxime occurrere ſymptomatis, iuſſerunt. Menſe Octobri a gena verſus labii inferioris tam internam, quam externam partem, ſubnaſcebantur bullulae inſtar phlyctaenarum, quibus ſucco ſemperuiui maioris & melle roſaceo profui. Tandem corpore nunc emendatiore ad diem 28. Jan. 1762 faciem fouere coepi chaerophylli ſiccati decocto, ſic vt calide tota die ac nocte applicaretur & ſpongia eo madida continuo, non ablato apparatu, renouaretur.

retur. Vnde intra 14 dies mutatio adeo insignis, vt quotquot aderant medicinae studiosi mecum obstupescerent, breuique postea vlcus cernerent integre curatum, cicatrice inferius tantum paulo rigidiore, & noua cute cum antiqua minus concolore. Saepius vero postmodum indiguit medicina, priorum cachexiae symptomatum nunc his nunc illis redeuntibus, vlcere autem bene clauso.

Puero similiter a longo tempore pertinaciterque affecto solus vsus aquae cum malua coctae, interpolatis purgantibus, curam publice perfecit.

Puella rustica, propter tumidas induratasque atque hinc inde foede exulcerantes vniuersi colli glandulas, aestate anni 1761, cicutae extracto & fomento in nostro Nosocomio incassum

tractata, tandem cicutae valedicto, simili, qua prior, methodo ſesquianno poſtea decurſo curata eſt, domumque remiſſa. Recidiuam ceſſantibus menſibus paſſa rediit in Noſocomium finiente Octobri 1764. Spatio hoc trimeſtri, aquoſis emollientibusque tantum fouendo ulcera, & menſes reſtituendo, curatam remiſimus.

Horrenda manuum crurumque elephantiaſis, eaque quinquennii, epoto decocto althae ae, partibusque affectis eodem diu ac noctu fotis, balneisque, eousque hac hyeme curata eſt, vt vas, libras octo liquidi capiens, deciduis cruſtis tuberibusque expletum fuerit. Renaſcens cruſta eodem auxilio decidit. Si morbus non curetur, id quod ignoro, ſaltem ab aquae calidae vſu fotuque capit inſigne leuamen.

Sed

Sed vt hae curae ſucceſſere mihi, ita plures omnem meam operam luſerunt; id quod & cicuta vtentibus veſtris noſtrisque practicis, pari modo contigit.

Attamen mecum, Vir clariſſime, cenſes, opinor, id euidenter ex dictis conſtare, quod, ſi eiusmodi curae nonnunquam perficiantur, eae perficiantur vnico aquae calidae fotu, ſiue ea pura fuerit, ſiue cum uno alteroue ſimplicium cocta. Sed corpora vides vno atque alio tempore huic curae fauentiora. Sic iuuencula mea non curabatur olim fotu cicutae, curabatur autem poſtmodum chaerophylli decocti fotu. Et, quum conſtet experimento multiplici, non herbam ſed aquam adduxiſſe ſalutem, contingere poteſt, vt prius adplicatum vel chaerophylli, vel althææ,

vel maluae decoctum nil prosit, postliminio vero prosit illud cicutae, & vice versa, vt, hoc primum adplicato, non curetur morbus, applicato verro *illo* deinceps, curetur. Aperte id iuuencula, plures alii, euincunt.

Vera proinde ratio patet curationum, quae cicutam famosam reddidere. Capitur, vnde *Anglus* ille, contractus atque rigidus totus, cuius restitutio publicas explebat nouellas, ad suarum redierit vsum partium. Intelligitur, cur Parisiensis medicus, celeberrimus *Maloet Acad. Reg. soc. Par. anno 1728.* exsiccationem & contractionem summam cruris, ex quo nata ancylosis erat, ob eamque iam decreta cruris amputatio, tam feliciter reddiderit sanitati. Curam huic similem pro parte iam absolui balneo aquae, bis die adhibito, pauculum lauendulae aquae

adden-

addendo. Nec *Cl. Maloet* nec alii nec ego ad ſimilia indigemus cicuta: &, qui ſimilia fotu & balneo cicutae perfeciſſe ſe gloriantur, concedere demum nobis debent, vi aquaé & non cicutae ſe ea perfeciſſe.

Quaeri tandem poſſet, *an cicuta nemini vmquam mortalium noceat?* Negatur audacter. Saepius reperita legitur negatio. Vtinam demum id adfirmare ſerius ocyus non cogeremur! Profecto completa illa omnium totius corporis partium inſenſibilitas, quae, nullo eiusmodi morbo praegreſſo, qui ſimile quid gignat, nata ſub vſu cicutae, & pertinax obſeruata *Breslauiae* fuit, pene cancroſo bonum pus iam dante; quemadmodum aliqui eorum, qui cicuta in cancro vtuntur, ante mortem experiri ſolent; vlcere cancroſo prae deficiente pure aut ichore

iam

iam ſicciori; id quod paſſim illis contingere cernimus, qui a cancro per cicutam curati dicti, breui moriuntur; an, inquam, cicutam ſuſpectam reddere non poſſit?

Socraticum per artus gelu, multis ſeptimanis moleſtum & ad mortem vsque perſeuerans, in publico ciuitatis miniſtro ſub vſu cicutae genitum, bini clari & ſeniores vrbis medici mecum gemebundi viderunt.

An autem publica, eaque fere quotidiana exempla non proſtent, quae demonſtrent, ſcirrhoſis & cancroſis mortem a cicuta accelerari? Luculenta 30 fere annorum praxi edoctus, foeminas complures, quas dirum hoc malum adfligebat, cura, vt vocant, palliatiua, bono regimine, per plures minoresque annos in vita ſeruabam;

quod

quod idem mecum omnes practici se fecisse laetantur: ex quo vero cicuta percrebuit, vidimus has foeminas omnes, quibus & ego & alii cicutam constanter dedimus, miserrime, solitoque citius perire. Quin & nonnullis, indirecte saltem, me cicuta vehementer nocuisse, est quod acerbe dolere numquam satis possim. Quum enim principio aegre ferretur, me mammae tumorem mobilem, eumque in corpore vnicum, enucleando curasse, ac si cicutam sua priuare gloria intendissem, debui deinceps omnes eiusmodi foeminas cicuta tractare, pereuntesque cicuta videre, quas ferro alioquin sanas integrasque conseruaturus fuissem. Horrorem profecto omnium per Europam medicorum animis incutiat oportet memoria tristis millenarum mulierum, quas ab

elapso

elapſo retro ſeptennio haec planta aut longe praematurius occiderit, aut vnico ſalubri ferro detraxerit.

Nunc ipſe per Te, aequiſime ac candidiſſime Tralles, iudices velim, vtrum cicuta nocuerit mortalibus; nec ne?

Atque ita abunde me ad omnia Tua reſpondiſſe, arbitror. Interim, Vir amiciſſime, miſerandam meam cogita ſortem, quem, quod torrenti me opponam, odium inique proſequitur, calumniae impune lacerant, & omne deſerit tutamen. Viuo nihilominus, & tranquillus. Omnipotentis in ſinu recumbo. Illi, Illi, inquam, vnice debeo, qua ducor, animi fortitudinem, maiorem debiturus,

turus, dum quae impendunt mihi ſuperuenerint. Non enim cedam vltroneus. Profeſſoriam ſpartam, quoad licuerit, ornabo. Vale, ama me, perpetuoque in Tuis habeto.

Dabam Viennae 3. Feb. 1765.

